

Νίτσε, ο σύγχρονός μας

Τέσσερις νέες ελληνικές εκδόσεις με θέμα τον μεγάλο Γερμανό φιλόσοφο του 19ου αιώνα

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ
 Του **ΝΑΙΑ ΜΑΓΚΑΙΝΗ**

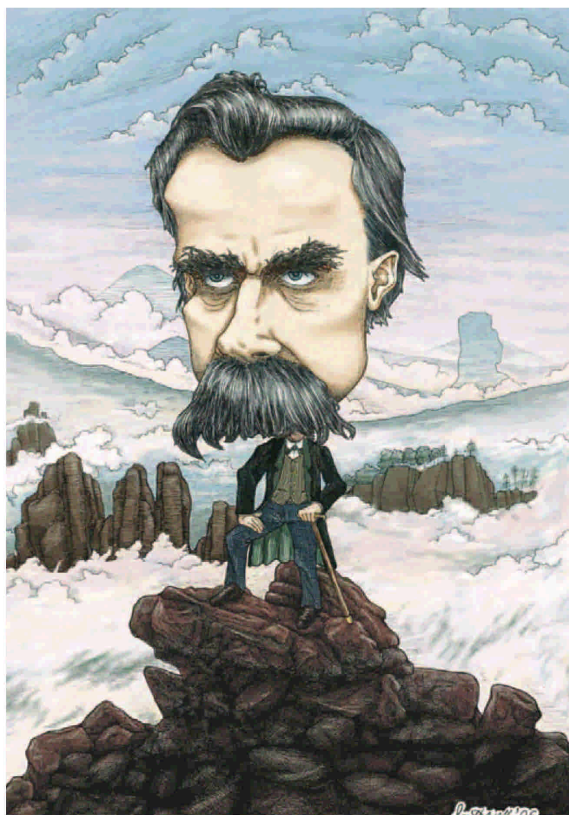
«Τι είναι αλήθεια;» Είχε ρωτήσει ο Πόντιος Πιλάτος τον αλυσοδεμένο Ιησού. Βαρύ ερώτημα, όμως ο Ιησούς παραμένει σιωπηλός, όχι επειδή δεν μπορεί να απαντήσει, αλλά διότι αυτό που ο Πιλάτος θεωρεί ως «αλήθεια», ο Ιησούς αισθάνεται ότι δεν χρήζει καμιάς απόκρισης. Εξάλλου, για τον Ιησού εκείνη τη στιγμή, η μόνη αλήθεια είναι ο σταυρός. Ακριβώς αυτή η ρευστή, φευγάλα, αέναα μεταβαλλόμενη έννοια της αλήθειας -πυρηνικό ζήτημα για κάθε φιλόσοφο- βασάνας τον Φρειδερίκο Νίτσε σε όλο τον ταραγμένο βίο - και βέβαια, στα γραπτά του.

Το εκπληκτικό με τον Νίτσε είναι ότι η βάση του παρα-

Η βάση του Νίτσε παραμένει έως σήμερα σπαρακτική, δηλαδή συναρπαστική και συνάμα οδυνηρή.

μένει ακόμα σπαρακτική, δηλαδή ζωντανή και αιμάσουσα, συναρπαστική και συνάμα οδυνηρή. «Εκατό τέσσερα χρόνια μετά τον θάνατό του είναι προκλητικά παρών κάθε φορά που η δοκιμασία του νοήματος δημιουργεί πράγματα και διλήμματα στις ανείσωνες νεανικές δημοκρατίες μας, τις μονήριες ανώριμες στην ωριμότητά τους», γράφει ο Στέλιος Ράμφος στο πιο πρόσφατο βιβλίο του «Νίτσε για καλό γούστο». Αφορμές πνευματικού αναπροσανατολισμού» (εκδ. Αρμός, σελ. 320, 2009). Ένα από τα βιβλία που κυκλοφόρησαν τους τελευταίους μήνες, τα οποία είναι είτε μεταφράσεις έργων του Νίτσε είτε μελέτες με θέμα τον «Διόνυσο» της ευρωπαϊκής φιλοσοφίας.

Μόνο μέσα στο 2009 είχαμε τις εκδόσεις δύο έργων του Νίτσε, ενός αγνώστου κι ενός πολύ διάσημου. Το αγνώστο είναι το «Περί αλήθειας και ψεύδους υπό εξωθητική έννοια» (μτφρ.-

Ο Φρ. Νίτσε (1844-1900) ως καρικατούρα από τον γνωστό πίνακα του Κάσπαρ Ντάβιντ Φρίντριχ.

σημ. επιλεγόμενα-βιβλιογραφία: Πέτρος Γιατζάκης, επίμετρο Αλέξανδρος Νεχαμιάς, εκδ. Εκκρεμές, σελ. 144). Ένα μικρό μεγάλο έργο, γραμμένο το 1873, που περιλαμβάνει τις πλέον βαθυστόχαστες απόψεις του για τη σχέση αναπαράστασης και πραγματικότητας. Η έκδοσή περιλαμβάνει ακόμα

το δοκίμιο «Περί του πάθους της αλήθειας», γραμμένο για την Κόζιμα Βάγκνερ, τη γυναίκα του Ρίχάρδου Βάγκνερ, με τον οποίο ο Νίτσε συνδέθηκε αλλά αργότερα ήρθε σε ρήξη. Το διάσημο έργο του είναι η «Γέννηση της τραγωδίας ή Ελληνισμός και απαιοσοδία» (μτφρ.-σχολία: Χρήστος Μαρ-

σέλλος, εισ.: Γιώργος Φαράκλας, επίμετρο: Μάρκος Τσέτσος, Πιερ Οσμύ, εκδ. Εστία, σελ. 248), που είναι και το πρώτο δημοσιευμένο έργο του Νίτσε.

Μέσα στο 2009 κυκλοφόρησαν και δύο μελέτες με θέμα τον Νίτσε για την ακρίβεια, δύο οδηγιοί ανάγνωσης κατά κάποιο τρόπο. Ο ένας είναι του Keith

Ansell Pearson, εμβριθούς μελετητή του Γερμανού φιλοσόφου, και ο τίτλος είναι απλά «Νίτσε» (μτφρ. Δ. Ρισσάκη, εκδ. Πατάκη, σελ. 192), ενώ ο άλλος τιτλοφορείται «Νίτσε και ηθική. Ένας οδηγός ανάγνωσης» (μτφρ. Γ. Λαμπράκος, επιστ. επιμ. Ηλ. Μαρκολέφας, εκδ. Οκτώ, σελ. 336) και συγγραφέας του είναι ο καθηγητής δικαίου Brian Leiter. Αν το πρώτο βιβλίο εισάγει τον αναγνώστη στο ύφος και την ουσία της σκέψης του, καθώς και στην εξέλιξή της, το δεύτερο συσιστά κριτική εισαγωγή κυρίως στο εμβληματικό έργο του Νίτσε «Γενεαλογία της ηθικής», αν και ο Leiter πραγματεύεται και άλλα έργα του, καθώς η ανάλυση της ηθικής φιλοσοφίας του Νίτσε το ζητάει από μόνη της.

Σημειώσεις μαθημάτων

Η «Γενεαλογία της ηθικής» είναι και ένα από τα δύο ντοσιέ έργα που αναλύει ο Στέλιος Ράμφος στο «Νίτσε για καλό γούστο». Το άλλο είναι το «Πέρα του καλού και του κακού», καθώς ο στοχαστής της Πεντέλης βρίσκει τα δύο αυτά έργα «πο μιστά, πιο προκλητικά και πιο δύσκολα από όλα τα έργα του Νίτσε». Ο ανά κείρας τόμος βασίζεται στις σημειώσεις των μαθημάτων που έδωσε ο Σ. Ράμφος στο Ιδρυμα Θεοχαράκη, και ο συγγραφέας απέφυγε να αναπλάσει την αρχική μορφή των σημειώσεων για να προτείνει «ένα κείμενο εργασίας και όχι απλώς ανάγνωσης. Με ενδιέφερε συνεντός να ακολουθήσω την σκέψη και την γραφή του Νίτσε στον βηματισμό τους, να κρατώ την ένταση της ιδέας σαν στοιχείο του επιχειρήματος και να μην περιμένω το γενικότερο νόημα». Έχει λοιπόν μιαν ιδιότητα αλλά εξαιρετικά λειτουργική δομή το νέο αυτό βιβλίο του Σ. Ράμφου, ο οποίος, ακολουθώντας θα λέγαμε, το παράδειγμα του Νίτσε, αποφεύγει να αρθρώσει «οργανωμένο λόγο». «Δεν επιδοκιμάζω ούτε αποδοκιμάζω», σημειώνει, «αλλά συζητώ τόσο αυτό που λέει ο Νίτσε όσο και αυτό που τον τυραννεί».

© G. K. 2010